

ศึกษากระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

A Study of Classical Guitar Instructional Process for Adult Learners

รัฐนิตินิตติการณ์¹วิบูลย์ ตระกูลสุน²

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้ทราบถึงกรรมวิธีการสอน แนวทางการจัดเรียงเนื้อหาและการเลือกใช้แบบเรียนให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน รวมถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนมีขั้นตอน ในการดำเนินการสอน ได้แก่ การสอบถามข้อมูลที่ต้องทราบจากผู้เรียน การวางแผนการสอน การจัดเรียงเนื้อหา การเลือกใช้แบบเรียน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน และการใช้แรงจูงใจ ซึ่งดำเนินไปในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นตามความสนใจ และจุดประสงค์ในการมาเรียนของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เป็นหลัก 2) ครูส่วนมากมีการใช้แบบเรียนเพื่อเป็นสื่อในการดำเนินการสอน และเป็นแนวทางสำหรับจัดเรียงเนื้อหาโดยแบบเรียนดังกล่าวเป็นแบบเรียนฉบับเดียวกันกับแบบเรียนที่ทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนดไว้ตามหลักสูตร อย่างไรก็ตาม ครูมีการนำเนื้อหาบทเรียนจากแหล่งอื่นมาสอดแทรกเมื่อเห็นว่าสมควร 3) ปัญหาหลัก 3 อันดับแรกที่ครูประสบมากที่สุดในการดำเนินการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ ผู้เรียนขาดความสม่ำเสมอในการเข้าเรียนและการฝึกซ้อมอันเนื่องมาจากภาระหน้าที่ตามช่วงวัย ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิก บทเพลง รวมถึงลักษณะการบรรเลง และปัญหาด้านกายภาพอันเกิดจากช่วงวัยของผู้เรียน 4) วิธีการที่ครูนิยมใช้ในการแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินการเรียนการสอน ได้แก่ การให้คำอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงความสำคัญของการเข้าเรียนและฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการสอดแทรกแบบฝึกหัดและบทเพลงที่ผู้เรียน มีความสนใจเพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจ

คำสำคัญ : กระบวนการสอน กีตาร์คลาสสิก ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

¹ นักศึกษาปริญญาโท วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

The objective of this thesis is to study classical guitar instructional process for adult learners including teaching methods, teaching problems, and during class teaching technique. Moreover, this study includes the details of appropriate teaching course outlines and method book selection for adult students.

Research findings are as follows: 1) The teachers followed steps in the teaching process such as finding necessary information about the adult learners, preparation of teaching plan and content, selection of method books and adjustment of teaching methods as well as the motivation techniques. All of these preparations have to be flexible to serve the interests and objectives of the adult learners. 2) Most teachers used method books as medium in the teaching process as well as guidelines in the sequencing of the subject matters. These method books are actually specified by the school according to the curriculum. However, the teachers can improvise the subject matters by integrating the knowledge from other sources when appropriate. 3) The top three major problems encountered in the teaching of adult learners are: the irregularity to attend classes and practice the instrument due to their work burdens and obligations and their limitation to understand about classic guitar, the song pieces and techniques of performance. Other limitation was their physical condition due to their age. 4) In order to cope with the constraints the teachers tried to emphasize the needs and importance of regular attendance and practices. In order to motivate their interests the teachers also introduce the songs and music exercises that their learners are interested in. 5) Most teachers also emphasize the need to have teaching psychology because this knowledge could help the teachers to come up with varieties of teaching methods.

Keywords: Instructional Process, Classical Guitar, Adult Learners

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันทัศนคติของคนในสังคมได้มีการเปิดกว้างให้กับการเรียนวิชาดนตรี พบเห็นได้จากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอถึงคุณประโยชน์และสนับสนุนการเรียนวิชาดนตรี อีกทั้งโรงเรียนดนตรีที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทำให้บุคคลเกิดความสนใจที่จะศึกษาดนตรีเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยเด็กหรือวัยผู้ใหญ่ โดยทั่วไปแล้วการเรียนดนตรีถูกมองว่าเป็นวิชาที่ต้องศึกษาดังแต่ยังอยู่ในวัยเด็กจึงสามารถสร้างเสริมทักษะให้เชี่ยวชาญได้หลักสูตรวิชาดนตรีทั่วไปจึงมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้เรียนวัยเด็ก อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สนใจศึกษาดนตรีไม่ได้มีเพียงเฉพาะผู้เรียนวัยเด็กเท่านั้น ยังมีกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีความสนใจศึกษาดนตรีเช่นกัน แต่ด้วยการที่พัฒนาการ ประสบการณ์และลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้เรียนวัยใหญ่นั้นมีความแตกต่างจากผู้เรียนวัยเด็ก ซึ่งเนื้อหาในหลักสูตรทั่วไปอาจจะไม่เหมาะสมกับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่นัก อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนมีลักษณะแตกต่างออกไปด้วยเช่นกัน

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ได้อธิบายถึงความสำคัญของประเด็นดังกล่าวมาไว้ว่า การเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม ถ้าผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิควิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจในสาระดนตรีได้ การเรียนการสอนดนตรีที่ดี จึงควรเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากหลักการหรือแนวคิดที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน³

ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของวัยผู้ใหญ่เป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยให้การสอนดนตรีประสบความสำเร็จ สำหรับเรื่องเทคนิควิธีการสอนเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงมากที่สุด เพราะวัยผู้ใหญ่มีพัฒนาการด้านต่างๆ ผ่านวุฒิภาวะมาแล้วต่างจากเด็กที่พัฒนาการด้านต่างๆ ยังคงดำเนินต่อไปการสอนจึงเป็นการปลูกฝังค่านิยม วิชาความรู้ ตลอดจนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่สำหรับผู้ใหญ่นั้น ค่านิยม บุคลิกลักษณะ และความคิดเจตคติ มีความเป็นตัวของตัวเองแล้ว ดังนั้น การทำความเข้าใจของผู้สอนจะสามารถทำให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น⁴

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด อิศระวัฒน์ ว่า การสอนกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ใหญ่มีความยากลำบากมากกว่าการสอนเด็กเพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ซึ่งผู้สอนบังคับไม่ได้ ลักษณะของผู้ใหญ่พร้อมจะยกเลิกการเรียนรู้ทุกเมื่อหากตนเองไม่มีความพึงพอใจหรือไม่ถูกใจ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงจะเกิดขึ้นตลอดเวลาของการสอนสิ่งที่ผู้สอนต้องคิดตลอดเวลา คือทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ใหญ่เกิดความอยากเรียน ทำอย่างไรซึ่งผู้ใหญ่ซึ่งนั่งเรียนด้วยความเต็มใจในช่วงแรกจะไม่เกิดความเบื่อหน่ายและยกเลิกการเรียนรู้⁵

“วัยผู้ใหญ่” เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 20-25 ปี ไปจนถึงสิ้นสุดชีวิตเรียกว่าช่วงเวลาของซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่ยาวที่สุดโดยเฉลี่ยราวๆ 50 ถึง 65 ปี ช่วงวัยผู้ใหญ่มีการขยายแนวความคิด ในรูปแบบต่างๆ ที่ได้พัฒนามาแล้วตั้งแต่วัยรุ่นให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เป็นช่วงเวลาที่ความสามารถทางสมองเจริญดีที่สุด การเรียนรู้ศิลปะวิทยาต่างๆ จะทำได้เป็นอย่างดีบุคคลนั้นตั้งใจจริง แต่บุคคลจะพัฒนาการทางสติปัญญาไปได้ลึกซึ้งกว้างไกลเพียงใดและในแง่ใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับพันธุกรรม โอกาสที่จะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่างๆ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม ในการทำงาน และครอบครัว คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นต้นไปคิดเชิงลึกได้มากขึ้น ในรูปแบบของความคิดระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับต้นไปจนถึงระดับสูง⁶

³ ณรุทธ์ สุทธจิตต์, *พฤติกรรมกรรมการสอนดนตรี*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), 97.

⁴ ณรุทธ์ สุทธจิตต์, *จิตวิทยาการสอนดนตรี* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), 53-58.

⁵ สมคิด อิศระวัฒน์, *การสอนผู้ใหญ่* (กรุงเทพฯ: จริยสนิทางส์ การพิมพ์, 2543), 31.

⁶ ศรีเรือน แก้วกังวาน, *จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 414-445.

กีตาร์คลาสสิก เป็นเครื่องดนตรีประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงได้หลายรูปแบบ พกพาได้สะดวก อีกทั้งยังสามารถสร้างแนวทำนองและเสียงประสานได้ด้วยตนเอง ทำให้บุคคลที่มีความต้องการฝึกเครื่องดนตรีที่สะดวกต่อการบรรเลงเกิดความสนใจ ชาลส์ ดันแคน (Charles Duncan) ได้กล่าวถึงความนิยมต่อเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิกที่เพิ่มมากขึ้นไว้ว่า เมื่อประมาณยี่สิบปีก่อน (ค.ศ.1960) ผู้เรียนกีตาร์คลาสสิกเป็นเพียงกลุ่มนักดนตรีที่มีขนาดเล็กมาก เมื่อเทียบกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ในปัจจุบันกลับมีผู้สนใจเครื่องดนตรีชนิดนี้มากขึ้นเป็นจำนวนหลักพันหรือมากกว่า บุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงนี้ คือ อันเดร เซโกเวีย (Andres Segovia 1893-1987) ด้วยการพัฒนาเทคนิคการบรรเลงเฉพาะสำหรับเครื่องดนตรี รวมถึงสามารถถ่ายทอดเสน่ห์ของเครื่องดนตรีจนเป็นที่นิยมสืบทอดมายังชนรุ่นหลังได้ สังคมนักกีตาร์คลาสสิกจึงค่อยๆ เติบโตขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา⁷

สำหรับประเทศไทยบุคคลวัยผู้ใหญ่ให้ความสนใจต่อการเรียนกีตาร์มากขึ้นเช่นกัน อาจเนื่องมาจากลักษณะต่างๆ ของกีตาร์ มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลวัยผู้ใหญ่ที่ต้องการมีกิจกรรมนันทนาการที่สะดวกพร้อมทั้งได้รับความบันเทิงไปในเวลาเดียวกัน หรือแม้กระทั่งอาจเป็นการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการที่เคยเกิดขึ้นในอดีต อย่างไรก็ตาม สามารถเห็นได้ชัดเจนว่าผู้เรียนวัยผู้ใหญ่แต่ละบุคคลมีที่มา รวมถึงความต้องการแตกต่างกันไป การศึกษาทำความเข้าใจถึงลักษณะของผู้เรียนจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนเพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แอนโทนี ไกลส์ (Anthony Glise) ได้กล่าวถึงการสอนกีตาร์คลาสสิกไว้ว่า เป้าหมายหลักในการสอนควรให้ความสำคัญไปที่การทำอะไรให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเหตุผล ว่าเหตุใดพวกเขาจึงต้องปฏิบัติ สิ่งต่างๆ ตามบทเรียนดังที่ เป็นอยู่ แทนที่ความคิดที่ว่า “ทำอะไร” เพียงประเด็นเดียว การให้ความสำคัญในประเด็นต่างๆ ของผู้สอน สามารถส่งผลได้ทั้งทางบวกและทางลบต่อผู้เรียน และด้วยความเข้าใจดังกล่าวผู้เรียนจะ สามารถมีความคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับดนตรีตามแนวทางของตนเองได้⁸

⁷ Charles Duncan, *The Art of Classical Guitar Playing* (Princeton, NJ: Birch Tree Group Ltd, 1980), vii.

⁸ Anthony Glise, *Classical Guitar Pedagogy* (Pacific, MO: Mel Bay Publications, 1997), iii.

เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นครูศึกษาศาสตร์คลาสสิกซึ่งมีโอกาสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่ตามมาจากความนิยมที่เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสอนของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกลุ่มครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการสอนและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสอน การจัดเรียงลำดับเนื้อหา และการเลือกใช้แบบเรียนในการสอนกิตาร์คลาสสิกให้เหมาะสมกับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงกระบวนการสอน การจัดเรียงลำดับเนื้อหาและการเลือกใช้แบบเรียนในการสอนกิตาร์คลาสสิกให้เหมาะสมกับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ระดับชั้นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการสอนและการพัฒนาหลักสูตรต่อไปในอนาคต
2. ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์ครูกิตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์สอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่และสอนในสถาบันดนตรีที่ได้รับการรับรองหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้แบ่งครูผู้สอนออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้
 - กลุ่มที่ 1 ครูกิตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 1-5 ปี จำนวน 5 คน
 - กลุ่มที่ 2 ครูกิตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี จำนวน 5 คน
 - กลุ่มที่ 3 ครูกิตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน
2. ศึกษาเฉพาะการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ระดับชั้นต้น ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนดนตรีมาก่อน และมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป
3. ศึกษากระบวนการเรียนการสอนกิตาร์คลาสสิกในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ในงานวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นไปที่ประเด็นการเตรียมการสอน แผนการสอน และปัญหาต่างๆ ที่ผู้สอนประสบ ไปจนถึงแนวทางการแก้ปัญหาเท่านั้น การวิจัยไม่ครอบคลุมถึงการติดตามผลระยะยาวของกระบวนการเรียนการสอน และเจตคติของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้เรียนวัยผู้ใหญ่กับผู้สอนเท่านั้น
2. ผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นครูผู้สอนในสถาบันดนตรีที่ได้รับการรับรองหลักสูตร โดยกระทรวงศึกษาธิการ และมีประสบการณ์การสอนกีตาร์คลาสสิกต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่
3. ประสบการณ์สอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ไม่นับรวมนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย วิชาเอกดนตรี เนื่องจากไม่ใช่จุดประสงค์ของการวิจัย การสัมภาษณ์จึงมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ตามที่ใดกำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัยเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการสอน หมายถึง กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำในการสอน ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมเบื้องต้นเมื่อทราบว่าต้องทำการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ การสอบถามถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการสอนจากผู้เรียน การออกแบบแนวทางการสอน การปฏิบัติการสอน ปัญหาที่ประสบขั้นตอนการแก้ปัญหา รวมถึงการเลือกใช้แบบเรียน

การอ่านโน้ตทันควัน หมายถึง ทักษะการอ่านโน้ตโดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน

แบบเรียน หมายถึง หนังสือ ตำรา หรือเอกสารสำหรับการสอนกีตาร์คลาสสิก

ผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้หากมีข้อมูลใดของผู้เรียนที่ไม่ได้มุ่งหมายถึงผู้เรียนวัยผู้ใหญ่อ้างอิงมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสงวนสิทธิ์ในการเลือกใช้คำแทนอื่นๆ เช่น นักเรียน และนักศึกษา เป็นต้น

พฤติกรรมการสอน หมายถึง หมายถึง การปฏิบัติตนของครูผู้สอนระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิก

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษากระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อมุ่งเน้นศึกษากระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของครูต่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

วิธีการดำเนินการ

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและเก็บข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากหนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสื่อสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบคำถามสัมภาษณ์ในประเด็นการเรียนการสอน อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการสอนกีตาร์คลาสสิกในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

3. นำประเด็นคำถามข้างต้นไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ปรับแก้ประเด็นคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกีตาร์คลาสสิก ที่มีประสบการณ์การสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษา

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

7. ซ่อมแซมข้อมูล

8. เขียนรายงาน และสรุปผลการวิจัย

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากครูกีตาร์คลาสสิกที่สอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และสอนในสถาบันดนตรี ที่ได้รับการรับรองหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้แบ่งครูผู้สอนออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ครูกีตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 1-5 ปี จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 ครูกีตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 ครูกีตาร์คลาสสิกที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน

ออกแบบคำถามสัมภาษณ์

การออกแบบคำถามสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบคำถามจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของงานวิจัยเป็นสำคัญ เพื่อให้คำถามสัมภาษณ์อยู่ในแนวทางที่สมควรและปราศจากอคติ ผู้วิจัยได้นำชุดคำถามดังกล่าวไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการสอนกีตาร์คลาสสิก และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถาม ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาคำถามสัมภาษณ์ออกเป็นสองตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว รวมถึงประวัติการสอนของผู้ให้สัมภาษณ์พอสังเขป เพื่อคัดกรองผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีคุณสมบัติตรงตามขอบเขตงานวิจัย และตอนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการสอนตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ไปจนถึงขั้นตอนแก้ไขปัญหาของครูผู้สอน

ผู้ทรงคุณวุฒิ

เนื่องจากระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ดังนั้นเครื่องมือสำหรับงานวิจัยจึงเกี่ยวข้องกรอบประเด็นคำถาม ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ออกแบบประเด็นคำถามจากนั้นนำเครื่องมือวิจัยไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้เพื่อนำข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยรายนามผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

อาจารย์ทยา วอสเบียน	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนกีตาร์คลาสสิก
ผศ.ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ภาวไล ดันจันทร์พงศ์	วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ (Formal Interview) และแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์การสอนกีตาร์คลาสสิกในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่
2. เครื่องมือบันทึกเสียง สมุดบันทึก และอุปกรณ์เครื่องเขียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งจากเครื่องบันทึกเสียงสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาทำการเรียบเรียงข้อมูล และเขียนรายงานในรูปแบบของเอกสาร
2. ตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้องครบถ้วนตามที่วัตถุประสงค์ได้กำหนดไว้ รวมถึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อตรวจสอบว่ามีประเด็นใดขาดตกบกพร่องหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจต้องดำเนินการซ่อมข้อมูลในประเด็นที่จำเป็นอีกครั้ง
3. จัดเรียงเนื้อหา รายละเอียดที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของงานวิจัยตามที่ได้กำหนดไว้
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยผู้ทำการวิจัยได้วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 4.1 กระบวนการสอน การจัดเรียงลำดับเนื้อหาและการเลือกใช้แบบเรียนในการสอนกีตาร์คลาสสิก ให้เหมาะสมกับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่
 - 4.2 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการสอน

จากการวิเคราะห์กระบวนการสอนของครูทั้ง 15 ท่าน แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการสอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม ข้อมูลที่จำเป็นต้องทราบจากผู้เรียน การวางแผนการสอน การจัดเรียงเนื้อหา การเลือกใช้แบบเรียน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน และการใช้แรงจูงใจ ได้ข้อสรุปดังนี้

การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ของครู สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ มีการเตรียมความพร้อมก่อนการพบผู้เรียน (ครู B C E F G H L และ M) และไม่มีการเตรียมการใด ๆ ก่อนการพบผู้เรียน (ครู A D I J K N และ O)

ข้อมูลที่จำเป็นต้องทราบจากผู้เรียน

ครูผู้สอนทุกท่านมีข้อปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือครูผู้สอนมีการสอบถามถึงข้อมูลต่าง ๆ จากผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบแผนการสอน ซึ่งได้แก่ ภูมิหลังทางดนตรี จุดประสงค์ในการมาเรียน และแนวดนตรีที่ผู้เรียนสนใจ นอกเหนือจากประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นกรอบระยะเวลาการเรียนซึ่งครูและผู้เรียนต่างก็ให้ความสนใจ โดยครู D F L และ O มีการให้คำอธิบายถึงกรอบระยะเวลาในการเรียนให้ผู้เรียนรับทราบ ส่วนครู B C D F G H I และ J เป็นฝ่ายถูกตั้งคำถามในประเด็นดังกล่าวจากผู้เรียนนอกเหนือไปจากนี้ไม่ได้มีการสอบถาม หรือให้ข้อมูลผู้เรียนในประเด็นดังกล่าว

การวางแผนการสอน และการจัดเรียงเนื้อหา

หลังจากที่ครูผู้สอนมีการขอข้อมูลด้านต่าง ๆ จากผู้เรียน ขั้นตอนต่อไปคือการวางแผนการสอนสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่รายนั้น ซึ่งจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากการสัมภาษณ์ สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ค่อนข้างหลากหลาย โดยสามารถนำมารวบรวมได้เป็น 2 แนวทางหลักคือ คือ ครูดำเนินแผนการสอนตามหลักสูตรที่ทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนด (ครู A C D E F G H I K L และ O) และครูเป็นผู้ออกแบบแผนการสอนด้วยตนเองโดยอิงตามความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก (ครู B J M และ N)

การเลือกใช้แบบเรียน

จากการวิเคราะห์ในประเด็นการเลือกใช้แบบเรียนของครู พบว่ามีความสอดคล้องกันกับประเด็นการวางแผนการสอนและการจัดเรียงเนื้อหา กล่าวคือครูที่ดำเนินการสอนโดยยึดหลักสูตรของทางโรงเรียนทั้ง 12 ท่าน (ครู A B C D E F G H I K L และ O) ได้มีการใช้แบบเรียนของทางโรงเรียนเป็นหลักด้วย ส่วนครูที่ดำเนินการสอนโดยมีการออกแบบแผนการสอนด้วยตนเอง จะไม่มีการใช้แบบเรียนใด ๆ หรืออาจมีการใช้แบบเรียนแต่ไม่ใช่แบบเรียนตามที่ทางโรงเรียน

กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยครูแต่ละท่านมีการเลือกใช้แบบเรียนหลักและแบบเรียนเสริม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การใช้แบบเรียนหลักและแบบเรียนเสริมของครูผู้ให้สัมภาษณ์

ครู	แบบเรียนหลัก	แบบเรียนเสริม
A	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	
B	- The Christopher Parkening Guitar Method	- Guitar Today (รวิ.) - A Modern Approach to Classical Guitar
C	- Guitar Today (รวิ.)	- Guitar Course Fundamentals - Guitar Today - A Modern Approach to Classical Guitar
D	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	
E	- A Modern Approach to Classical Guitar (รวิ.)	- The Christopher Parkening Guitar Method
F	- Guitar Today (รวิ.)	- Guitar Course Fundamentals - A Modern Approach to Classical Guitar
G	- Guitar Today (รวิ.)	- Guitar Course Fundamentals
H	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.) - A Modern Approach to Classical Guitar	- Solo Guitar Playing by Frederick Noad - The Christopher Parkening Guitar Method
I	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	- A Modern Approach to Classical Guitar - The Christopher Parkening Guitar Method
J		
K	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	- Guitar Today
L	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	
M		
N		
O	- Guitar Course Fundamentals (รวิ.)	- Classic Guitar Technique by Aaron Shearea
หมายเหตุ รร.หมายถึง แบบเรียนที่ถูกกำหนดเป็นแบบเรียนฉบับหลักของสถาบันคนตรีนั้น ๆ		

จากตาราง ซึ่งนอกจากสามารถแสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้แบบเรียนของครูแต่ละท่านแล้ว ยังสามารถแสดงให้เห็นการจัดเรียงเนื้อหาที่ได้มีการกล่าวอ้างไว้ในประเด็นก่อนหน้านี้อีกว่าคือครูที่มีการดำเนินการสอนโดยยึดแนวทางตามหลักสูตรของโรงเรียนจะมีการ ดำเนินหัวข้อเนื้อหาไปตามลำดับหัวข้อในแบบเรียนที่ตนใช้

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูกีตาร์คลาสสิกทุกท่านมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองเมื่อต้องทำการสอนผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในหลายด้านได้แก่ การวางตัวต่อผู้เรียนให้แลดูมีบุคลิกที่สุภาพยิ่งขึ้น ลดการหยอกล้อกับผู้เรียน เพิ่มความระมัดระวังในการใช้คำพูด และเพิ่มความระมัดระวังในการถูกเนื้อต้องตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นเพศตรงข้าม โดยครูมีความเห็นว่าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในลักษณะการเข้าสังคมต่อบุคคลซึ่งเป็นผู้ใหญ่นั้น

การใช้แรงจูงใจ

จากการศึกษาในประเด็นนี้พบว่า ครูผู้สอนทั้ง 15 ท่านเคยมีประสบการณ์ในการพยายามกระตุ้นความสนใจหรือเพิ่มแรงขับเคลื่อนในการเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยวิธีการที่ครูทุกท่านใช้ร่วมกันคือการสอดแทรกบทเพลงที่ผู้เรียนมีความสนใจ โดยไม่จำเป็นว่าบทเพลงนั้น ต้องมีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนในบางกรณี อาจเป็นการเรียนบทเพลงสมัยนิยมที่ถูกนำมาเรียบเรียงใหม่ให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิก อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนยังคงให้ความสำคัญกับระดับความยากของบทเพลงให้เหมาะสมกับบทเรียนและความสามารถของผู้เรียนในขณะนั้น

2. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรคระหว่างการดำเนินการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ค่อนข้างหลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสร้างตารางเรียงลำดับของปัญหาที่ครูผู้สอนมักประสบจากปัญหาที่มีผู้ประสบมากที่สุดไปจนถึงปัญหาที่มีผู้ประสบน้อยที่สุด จากนั้นจึงมีการพรรณนาถึงวิธีการที่ครูใช้ในการแก้ไขปัญหาเรียงลำดับตามประเด็นดังกล่าว

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการสอนกีตาร์คลาสสิกในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

ปัญหาและอุปสรรค		ครูผู้ประสบปัญหา
1	ผู้เรียนขาดความสม่ำเสมอในการเข้าเรียนและการฝึกซ้อม	ครู A B C D E F G H I J L M N และ O
2	ปัญหาด้านกายภาพอันเกิดจากช่วงวัยของผู้เรียน	ครู A B C D E I K L และ O
3	ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิก บทเพลง และลักษณะการบรรเลง	ครู A C D E G และ J
4	ผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์เรียนกีตาร์คลาสสิกมาก่อน มักมีความเคยชินกับความรู้หรือลักษณะการปฏิบัติเดิม	ครู C H J และ K
5	ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในบทเรียนได้ค่อนข้างช้า	ครู A I และ O
6	ผู้เรียนมีความต้องการเรียนบทเพลงที่เกินความสามารถ	ครู A และ F
7	ขาดความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้ดนตรี ประเด็นชั่วโมงเรียน/สัปดาห์	ครู B และ G
8	ผู้เรียนมีความต้องการข้ามบทเรียน	ครู I และ C
9	ไม่สามารถทนรับแรงกดดันจากครูผู้สอนได้	ครู A
10	ไม่สามารถไ้เลืมือได้	ครู F
11	ขาดการเก็บรายละเอียดบทเพลง	ครู F
12	ครูไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนได้	ครู G
13	ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมจังหวะได้	ครู K
14	ผู้เรียนปฏิเสธบทเพลงที่มีความยาก	ครู M

แนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการทำการศึกษาในประเด็นปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข และได้นำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรคไปแล้วนั้น จากนั้นไปจึงเป็นการนำเสนอแนวทางการแก้ไขของปัญหาดังกล่าวในรูปแบบการพรรณนา โดยเรียงลำดับแนวทางการแก้ไขตามปัญหาและอุปสรรคที่ได้ปรากฏอยู่ตามตารางข้างต้น ได้ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาไว้ 9 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาผู้เรียนขาดความสม่ำเสมอในการเข้าเรียนและการฝึกซ้อม แนวทางการแก้ไขของครูส่วนมากได้แก่ การอธิบายถึงความสำคัญของการเข้าเรียนและการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ สอบถามถึงสาเหตุของการขาดเรียน ลดความเข้มข้นของบทเรียนลง เพิ่มการบททวนและฝึกซ้อมภายในคาบเรียน ลดปริมาณการบ้าน แนะนำวิธีการซ้อมที่เจาะจงไปที่ปัญหา และการบังคับใช้กฎของโรงเรียน นอกจากแนวทางที่ได้กล่าวไปข้างต้น ครู AL และ N มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน ดังนั้นครูจึงไม่สามารถเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไรก็ตามครู L ให้ได้แนวทางเพิ่มเติมที่มีความน่าสนใจว่าในทางกลับกันปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากความคาดหวังที่ครูมีต่อผู้เรียน ซึ่งอาจไม่ใช่จุดประสงค์ที่แท้จริงในการมาเรียน ดังนั้นหากครูลดความคาดหวังลงอาจทำให้เกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียนมากขึ้น

2) ปัญหาด้านกายภาพอันเกิดจากช่วงวัยของผู้เรียน แนวทางการแก้ไขได้แก่ แทรกแบบฝึกหัดตามลักษณะของปัญหา ลดความเร็วของบทเพลงลง ย้ำเตือนผู้เรียนเสมอเมื่อมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ให้กำลังใจผู้เรียน แก้ไขทางนิ้วเพื่อหลีกเลี่ยงจุดด้อยของผู้เรียน และการเรียบเรียงบทเพลงขึ้นใหม่ให้สะดวกต่อการปฏิบัติยิ่งขึ้น

3) ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิก บทเพลง และลักษณะการบรรเลง แนวทางการแก้ไขได้แก่ การอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกี่ยวกับเครื่องดนตรีกีตาร์คลาสสิก บทเพลง และลักษณะการบรรเลง ซึ่งครู C และ J ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าหลังจากการอธิบายดังกล่าวตนสังเกตเห็นว่าการเรียนกีตาร์คลาสสิก ไม่ใช่สิ่งที่ตรงตามสนใจของผู้เรียน และมีการเปลี่ยนไปเรียนกีตาร์โฟล์คแทน

4) ผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์เรียนกีตาร์คลาสสิกมาก่อนมักมีความเคยชินกับความรู้หรือลักษณะการปฏิบัติเดิม แนวทางการแก้ไขได้แก่ อธิบายให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของปรับเปลี่ยนความเคยชิน รวมทั้งมีการสาธิตการบรรเลงเพื่อเป็นความเพิ่มความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอน

5) ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในบทเรียนได้ค่อนข้างช้า แนวทางการแก้ไขได้แก่ ค้นหาวิธีการอธิบายที่ง่ายขึ้นและอธิบายซ้ำเลือกใช้แบบฝึกหัดที่ไม่ซับซ้อนมากนัก สาธิตให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และแนะนำสื่อจากแหล่งต่างๆ ที่สามารถเรียกดูซ้ำได้

6) ไม่สามารถทนรับแรงกดดันจากครูผู้สอนได้แนวทางการแก้ไข ครูเป็นฝ่ายเริ่มต้นพูดคุยกับนักเรียนถึงเหตุผลในการสร้างความกดดันเพื่อปรับความเข้าใจ และพยายามลดแรงกดดันลง

7) ขาดการเก็บรายละเอียดบทเพลง แนวทางการแก้ไขได้แก่ ครูเป็นฝ่ายระบุจุดเน้นให้แก่ผู้เรียน และทำการฝึกซ้อมไปพร้อมกันภายในคาบเรียน

8) ผู้เรียนมีความต้องการข้ามบทเรียน แนวทางการแก้ไขได้แก่อธิบายให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของเนื้อหาตามบทเรียน และปรับเปลี่ยนแผนการสอน

9) ผู้เรียนปฏิเสธบทเพลงที่มีความยาก แนวทางการแก้ไขได้แก่ ครูนำเสนอแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากผู้เรียนมีความเบื่อหน่าย และไม่มีพัฒนาการต่อครูจึงแนะนำให้พักการเรียนไว้ก่อน

ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ได้แก่ ผู้เรียนมีความต้องการเรียนบทเพลงที่เกินความสามารถ ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมจังหวะได้ไม่สามารถไว้เล็บมือได้ครูไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนได้และขาดความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้คนตรี ประเด็นชั่วโมงเรียน/ สัปดาห์ ครูผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้มีการระบุแนวทางการแก้ไขปัญหาไว้

บรรณานุกรม

- ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- _____. *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- _____. *ดนตรีศึกษา หลักการ และสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- นุชลี อุปลักษณ์. *จิตวิทยาทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- วิทยา วอสเบียน. *ประวัติความเป็นมาของกีตาร์ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ถึง ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2531.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. *จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- สมคิด อิศระวัฒน์. *การสอนผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, 2543.
- อัครา เอิบสุขศิริ. *จิตวิทยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- Duncan, Charles. *The Art of Classical Guitar Playing*. Princeton, NJ: Birch Tree Group Ltd, 1980.
- Glise, Anthony. *Classical Guitar Pedagogy*. Pacific, MO: Mel Bay Publications, 1997.
- Merry., Renthungo "A Paradigm for Effective Pre-College Classical Guitar Methodology: A Case Study of Two Models of Effective Instruction." Doctor's Dissertation in Arts (Music), College of Performing and Visual Arts School of Music, Northern Colorado University, 2010.
- Risteski, Ice B. "A New Foundation of Guitar Philosophy." *Theoria*, 15 (February 2006): 91-98.
- Rodriguez. Rafael C. "An Instructional Guide and Sampling of Related Materials for the Beginning Guitar Instruction of Hispanic Adults: A Group Instruction Approach." Master's Thesis in Music Education, Faculty of the Department of Music, University of Massachusetts Lowell, 2000.
- Uloucak, Soner. "A Comparison of Selected Classical Guitar Teaching Methods and Review of Their Implications for Guitar Education." *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 41 (October 2012): 43-53.